

Od redakcji

Tom dwudziesty *Linguistica Copernicana* zawiera dziesięć artykułów, jedną recenzję i sześć wspomnień (dotyczących również działalności naukowej zmarłych językoznawców). Jest jednym z najbardziej różnorodnych tematycznie spośród wszystkich opublikowanych dotychczas tomów czasopisma. Przedstawia wyniki badań poświęconych wielu językom (polskiemu, francuskiemu, łacińskiemu, macedońskiemu, bułgarskiemu, tureckiemu). Autorzy artykułów należą do różnych środowisk naukowych, reprezentują różne koncepcje metodologiczne (m.in. strukturalizm, minimalizm, kognitywizm, filozofię języka).

Jarosław Jakielaszek (UW) analizuje zjawisko kontroli w języku łacińskim, porównując trzy propozycje teoretyczne z zakresu składni w ramach minimalizmu. Celem autora jest ocena poziomu ich adekwatności empirycznej.

Magdalena Danielewiczowa (UW), w wyniku analizy łączliwości składniowo-semantycznej leksemów metapredykatywnych *względnie*, *relatywnie* i *stosunkowo*, proponuje glosy semantyczne, precyzujące i uściślające opisy tych leksemów w słownikach współczesnego języka polskiego.

Joanna Zaucha (UKSW) analizuje wykładniki pojęcia kłamstwa w języku polskim w postaci dwóch konkurujących jednostek czasownikowych, konstytuowanych przez wyrażenia *okłamał* i *skłamał*. W strukturze pierwszej jednostki zawarte są dwa pojęcia mówienia scharakteryzowane przez Andrzeja Bogusławskiego w jego teorii komunikacji (*Lingwistyczna teoria mowy*, Warszawa 2021). Praca ta oraz wykład A. Bogusławskiego poświęcony kłamstwu i wypowiedziom kłamliwym stanowią – obok literatury logicznej i filozoficznej na temat kłamstwa – tło metodologiczne artykułu (wykład jest także przedmiotem komentarza autorki).

Przedmiotem artykułu Adrianny Piotrowskiej (UMK) jest analiza łączliwości składniowo-semantycznej przymiotników *maksymalny* i *minimalny*.

Autorka próbuje określić – na tle pojęcia możliwości – relacje między ich znaczeniem a znaczeniem leksykalnych wykładników superlatywu.

Barbara Taraszka-Drożdż (UŚ) bada – metodami gramatyki kognitywnej – figuratywne wyrażenia językowe (metaforyczne i metaforyczno-metonimiczne) używane we współczesnym języku polskim do opisu dźwięków muzycznych.

Artykuł Michała Hrabiego (UŚ) dotyczy francusko-polskiej gramatyki kontrastywnej i leksykografii. Autor bada semantykę francuskich czasowników z prefiksem *dis-* i ich ekwiwalenty przekładowe w języku polskim.

Irena Sawicka (Instytut Slawistyki PAN) i Artur Karasiński (UMK) przedstawiają część drugą trójczęściowego cyklu rozważań o tureckich sufiksach na Bałkanach. Jest ona poświęcona adaptacji gramatycznej bałkańskich derywatów z tureckimi sufiksami.

Irena Sawicka analizuje właściwości fonetyczne obszaru wschodniej części Macedonii Egejskiej, stanowiące wynik konwergencji fonetycznej języków greckiego, bułgarskiego i macedońskiego.

Marek Stachowski (UJ) przedstawia cztery proponowane w literaturze, strukturalnie różne, hipotezy dotyczące etymologii tureckiego słowa oznaczającego czosnek, a następnie przytacza derywaty z języka ałtajskiego, uznając je za argument na rzecz jednej z tych hipotez. Publikujemy tu również recenzję pióra Marka Stachowskiego nowego kompendium Wolfganga Schweickarda *Orientalia* (istotnego dla języka tureckiego, arabskiego i perskiego), stanowiącego addendum do *Lessico Etimologico Italiano* (2023).

Tom dwudziesty zamyka artykuł Kamila Stachowskiego (UJ i Uniwersytet Sтамбулски) stanowiący edycję niepublikowanego reportażu Tadeusza Kowalskiego (1889–1948), orientalisty i podróżnika, prekursora polskiej turkologii, z jego wyprawy w 1929 roku do Deli Orman (w południowo-wschodniej Bułgarii). Artykuł ten zawiera bogaty materiał źródłowy do badania dialektów tureckich.

Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

*

W 2022 roku odeszło od nas na zawsze wielu wybitnych uczonych.

Dnia 1 października 2022 roku zmarł w wieku 72 lat profesor **Wojciech Chlebda**, polonista i sławista, profesor Uniwersytetu Opolskiego, przewodniczący Komitetu Językoznawstwa PAN (2015–2019), członek korespondent PAU, dyrektor Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej (a potem Sławistyki) UO. Pozostawił po sobie imponujący dorobek naukowy w zakresie frazeologii i frazeografii, leksykologii, teorii i praktyki przekładu, socjolingwistyki i aksjologii. Oryginalną koncepcję frazematyki Wojciecha Chlebdy omawia Anna Pajdzińska (UMCS).

Dnia 23 listopada 2022 roku w wieku 77 lat odszedł od nas na zawsze profesor **Stanisław Gajda**, polonista i sławista, profesor Uniwersytetu Opolskiego, przewodniczący Komitetu Językoznawstwa PAN (1999–2007), członek rzeczywisty PAN, trzykrotny doktor honoris causa, twórca międzynarodowego czasopisma *Stylistyka*. Pozostawił po sobie ogromny dorobek przede wszystkim w zakresie stylistyki, lingwistyki tekstu, socjolingwistyki, historii i kultury języka. Sylwetkę uczonego, jego działalność zawodową, zasługi organizacyjne i osiągnięcia naukowe (w tym jego koncepcję stylu) przedstawia Ewa Malinowska (UO).

Dnia 1 lutego 2022 roku w wieku 79 lat zmarł profesor **Bogdan Walczak**, polonista, historyk języka, leksykolog i leksykograf, popularyzator nauki, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dziekan Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej i prorektor UAM. Sylwetkę uczonego, jego osiągnięcia naukowe przypomina nam Tadeusz Lewaszkiewicz (UAM).

Dnia 23 września 2022 roku w wieku 92 lat zmarła dr hab. **Halina Horodyska-Gadkowska**, lingwistka związana z warszawskim środowiskiem naukowym. Była dialektologiem (zajmowała się gwarami Warmii, Mazur, Mazowsza i Podlasia) i historykiem leksykografii. Opublikowała m.in. trzy monografie, wydała słownik języka kaszubskiego Stefana Ramułka. Jej dorobek dotyczący tych dyscyplin omawia Andrzej Żak (Instytut Sławistyki PAN).

Z głębokim żalem i smutkiem żegnamy zmarłych językoznawców.

Dwanaście lat temu, 28 listopada 2011 roku, zmarła profesor **Teresa Friedelówna**, polonistka i sławistka, uczona, której całe życie związane było z Toruniem i które poświęciła Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika. W dwóch osobnych artykułach wspominają ją w rocznicę śmierci Elżbieta Smułkowa (UW), przyjaciółka od lat studenckich, i Maria Szupryczyńska (UMK). Artykuł Elżbiety Smułkowej opracowany został na podstawie jej referatu wygłoszonego na sesji zorganizowanej w dziesiątą rocznicę śmierci Teresy Friedelówny.

W okresie przygotowywania do druku niniejszego tomu, dnia 3 stycznia 2024 roku w wieku 83 lat, odeszła od nas na zawsze profesor **Krystyna Kallas**, uczona, której całe życie związane było z Toruniem i z Uniwersyte-tem Mikołaja Kopernika. Po uzyskaniu w 1962 roku dyplomu magistra filologii polskiej pracowała na Wydziale Humanistycznym, a następnie Filologicznym UMK, w zakładach językoznawczych (mających różne nazwy), na wszystkich stanowiskach nauczyciela akademickiego (od asystenta do profesora zwyczajnego) aż do przejścia na emeryturę w 2010 roku.

Była uznaną i wysoko cenioną specjalistką w zakresie strukturalnej gramatyki synchronicznej współczesnego języka polskiego. Pozostawiła po sobie oryginalny, poważny dorobek naukowy w zakresie składni formalnej, słowotwórstwa i stylistyki. Była opiekunem wielu prac magisterskich i promotorem kilku rozpraw doktorskich. Jako prodziekan Wydziału Humanistycznego i kierownik studiów doktoranckich w zakresie językoznawstwa współorganizowała działalność naukową i proces dydaktyczny na Uniwersytecie. Była też członkiem Kolegium Redakcyjnego *Linguistica Copernicana*.

Osiągnięcia naukowe profesor Krystyny Kallas przedstawimy szerzej w następnym tomie czasopisma (LC 21).

Maciej Grochowski

W styczniu 2024 roku